

Concept-verslag Stuurgroep Aquathermie

Datum : 17-11-2020 | 15.30-17.00

Locatie : digitaal via Teams

Genodigden: Meindert Smallenbroek (UvW, voorzitter), Frenk van der Vliet (NWB), Gerwin Venema (provincie Fryslan), Kim van Berlo (Netbeheer Nederland, vervangt Dick Weiffenbach), Hanneke van der Klis (Deltares), Hans de Groene (VEWIN), Carla Kranenborg/Erik Kraaij/Rishma Chedi/Treja Akkerman (NAT)
Afwezig: Wendela Slot (EZK, vervangt Ans van den Bosch)

1. Opening + vaststellen verslag

De heer Smallenbroek heet de deelnemers welkom en initieert een kort voorstelrondje. De heer Smallenbroek is eerder dit jaar aangetreden als algemeen directeur bij de Unie van Waterschappen en vervult in die hoedanigheid het voorzitterschap van deze stuurgroep. De Heer Weiffenbach is bij Netbeheer Nederland aangetreden als directeur. Hij volgt daarmee André Jurjus op als lid van de stuurgroep.

Onderstaand de afgeronde acties uit de actielijst die van deze lijst worden afgevoerd. De stand van zaken rond de overige acties is aan het einde van dit verslag opgenomen.

Actielijst		
Nr./Datum	Actie	Actiehouder + status
16-06-2020	Inventarisatie bij Deltares en collega-kennisinstituten welke andere programma's er vanuit hun context lopen met al dan niet invloed op NAT.	Mevr. Van der Klis geeft aan dat er veel contact is tussen de verschillende kennisinstituten en anderen in het netwerk. WarmingUp is daarnaast een veelomvattend onderzoeksprogramma. Als er nieuwe programma's of ontwikkelingen zijn, informeert mevr. Van der Klis de stuurgroep. Afgerond
16-06-2020	Doorontwikkeling dashboard met bijvoorbeeld wisselende indicatoren en governance	Netwerkbureau De voortgangsrapportage over de tweede helft van 2020 wordt voor de volgende stuurgroep geagendeerd. Afgerond
17-03-2020	Mogelijkheden voor thema 6 synergie bespreken met Deltares en KWR	Mevr. Van der Klis heeft aan dat er binnen WarmingUp veel aandacht is voor synergie en samenwerking. Afgerond

19-11-2019	Voorbereiden korte presentie m.b.t. ontwikkelingen/samenwerkingsverbanden voor stuurgroep 17 maart Doorgeschoven naar juni 2020 Doorgeschoven naar november 2020	Mevr. Van den Bosch heeft aangegeven dat de verschillende ontwikkelingen meegenomen kunnen worden in de toekomstscenario's.
------------	--	---

Het conceptverslag wordt vastgesteld.

2. Mededelingen

- In de afgelopen periode zijn de volgende nieuwe partij en partners toegetreden tot de Green Deal: Balance, Ennatuurlijk, Gooimeer, GMB en De Warmteregisseurs.
- De heer Kraaij geeft een korte toelichting op de stand van zaken.
 - In totaal zijn er 7 aquathermieprojecten toegekend in de PAW-aanvragen.
 - Er is en blijft grote behoefte aan webinars. Het aantal aanmeldingen is flink en de waardering hoog. Het netwerkbureau gaat hier ook de komende periode mee door.
 - Alle partijen en partners in de Green Deal zijn uitgenodigd om hun deelname te presenteren in een filmpje. Een flink aantal van deze filmpjes is al te zien op de website.
 - Op donderdag 12-11 vond er een digitaal bestuurlijk koffiemoment plaats. De stuurgroepleden kijken positief terug op deze activiteit. Het was goed georganiseerd en inspirerend. Er zijn nieuwe contacten opgedaan en doordat er in kleine groepjes gewerkt werd, kon er een goed gesprek plaatsvinden waarin ervaringen gedeeld werden. Een dergelijke bijeenkomst is zeker voor herhaling vatbaar.
- De kennis- en onderzoeksagenda van NAT loopt. Mevr. Van der Klis ziet echter steeds meer opkomen dat niet onder WarmingUp geprogrammeerd kan worden. Daarvoor moeten andere onderzoekslijnen worden gezocht.

De heer Van der Vliet geeft aan dat de stand van zaken bij het onderzoek dat de NWB uitvoert niet juist is. Vanuit de STOWA heeft de heer Smallenbroek het verzoek om beter af te stemmen, want er ontbreekt een aantal onderzoeken. Het netwerkbureau zorgt samen met Deltares de volgende bijeenkomst voor een geactualiseerd en juist overzicht. **Actie: netwerkbureau en mevr. Van der Klis**

De heer Venema geeft aan dat het belangrijk is om de voortgang goed in beeld te houden om te voorkomen dat dezelfde vragen ergens anders ook opgepakt worden. De heer Kraaij gaat in gesprek met STOWA hoe zij kunnen bijdragen aan kennisdeling. **Actie: netwerkbureau**

3. Concept Jaarplan 2021 incl. tussentijdse evaluatie (15 min) (bijlagen 4a en b)

De heer Kraaij geeft een korte toelichting op het concept jaarplan 2021. Hierin wordt voortgebouwd op de afgelopen jaren. Er is veel behoefte aan netwerkactivering en kennisdeling. In het voorliggende plan krijgen deze elementen meer accent. Ook is de actie om te verkennen welke mogelijkheden er zijn voor de periode na de Green Deal opgenomen.

De voorzitter maakt een rondje langs de stuurgroepleden. Het algemene beeld is dat er een goed plan ligt dat in lijn is met wat reeds is ingezet en waarin de juiste prioriteiten zijn aangebracht. Een aantal leden heeft nog aanvullende opmerkingen.

De heer Van der Vliet en mevr. Van Berlo vragen aandacht voor de verbinding met de RES'en, PAW en TVW. Het succes van de Green Deal ligt voor een deel ook in wat hierin wordt

opgenomen. De suggestie wordt gedaan om bij de RES'en waar aquathermie een plek heeft gekregen, de betrokken partijen te benaderen om wegwijs te bieden in mogelijke hulpvragen. Mevr. Van der Klis geeft aan dat een van de grote inhoudelijke vragen betrekking heeft op de effecten van aquathermie op de ecologie. Om daar een goed beeld van te krijgen, is er behoefte aan een grote praktijkcasus waarop gemonitord kan worden. Het opzetten van een dergelijke casus vergt soms buiten de reguliere processen om werken. De heer Venema stelt de casus Heeg graag ter beschikking hiervoor.

De heer Kraaij dankt de stuurgroepleden voor hun complimenten. N.a.v. een wens van de heer Venema geeft hij aan meer scherp te brengen in de speerpunten. Daarnaast zet het netwerkbureau in op borging van aquathermie in de RES'en. PAW wordt gezien als een mogelijkheid om accent te geven aan bestaande bouw. Deze suggesties worden verwerkt in het jaarplan 2021. Wanneer de definitieve realisatiecijfers over 2020 bekend zijn, wordt ook de begroting voor 2021 toegevoegd aan het jaarplan.

Het jaarplan 2021 wordt met inachtneming van de geplaatste opmerkingen vastgesteld.

4. Verkenning doorontwikkeling aquathermie Green Deal (30 min) (bijlage 5)

De heer Kraaij licht toe dat de Green Deal aquathermie in mei 2022 afloopt, met financiering tot eind 2021. Het netwerkbureau adviseert de stuurgroep om te verkennen of er volgende stappen voor aquathermie gewenst zijn, en zo ja welke dat kunnen zijn.

De voorzitter maakt een rondje langs de stuurgroepleden.

Voor de heer De Groene staat als een paal boven water dat er de afgelopen periode veel nuttigs is gedaan, maar dat we tegelijkertijd nog aan het begin staan. De kennisvragen worden anders van aard, minder elementair en meer gericht op opschaling. De komende maanden kunnen benut worden op scherp te krijgen wat de vragen zijn die over anderhalf jaar leven en daarna met elkaar bezien wat de beste manier is om ze op te pakken. Dat we nog niet klaar zijn, is voor de heer De Groene helder.

De heer Van der Vliet geeft aan dat het valt of staat met waar we echt staan in 2022. Het zou daarbij enorm helpen als er een iconisch project is, waardoor aquathermie echt op de kaart staat. Hij onderkent de behoefte om het netwerk op een of andere manier voort te zetten. Daarbij kan ook gedacht worden aan een constructie zoals bij PPS-support, waarbij er een soort van achtervang blijft waar men met vragen terecht kan.

Mevr. Van Berlo sluit zich aan bij de woorden van de heer Van der Vliet. Aanvullend doet zij de suggestie te kijken naar hoe men het bij het Platform Geothermie heeft ingericht.

De heer Smallenbroek vraagt of niet alle bronnen bij elkaar gebracht moeten worden in een kenniscentrum duurzame energiebronnen. Mevr. Van der Klis kan zich voorstellen dat dat een gewenste situatie op langere termijn is. Zij zet daar nu de vraag tegenover of aquathermie al stevig genoeg is t.o.v. andere bronnen, zoals geothermie, om niet het onderspit te delven. Als die situatie bereikt is, kan aan samenvoeging worden gedacht. Maar mevr. Van der Klis heeft nu nog niet het idee dat we daar al zijn. Mevr. Van Berlo vindt de suggestie van de heer Smallenbroek vanuit systeemperspectief interessant.

De heer Venema geeft aan dat men er dankzij de Green Deal achter is gekomen wat de potentie is van aquathermie voor een provincie als Friesland. Tegelijkertijd geeft hij aan dat we er nog lang niet zijn, er zijn nog veel hobbels te nemen. Hij denkt in ieder geval ook aan een routekaart t.a.v. het vervolg.

Mevr. Van der Klis noemt dat de VNG bij de bestuurlijke koffiebijeenkomst aan heeft gegeven dat ze hopen dat het netwerk verder verdiept en verbreed kan worden.

De heer Smallenbroek geeft aan dat de Green Deal voor de huidige fase veel heeft opgeleverd, maar dat simpelweg verlenging van de Green Deal onvoldoende vooruitgang zal bieden. De volgende fase moet gericht zijn op versnellen en investeren richting opschaling. De heer Venema ondersteunt deze visie volledig. Hij ziet niet alleen een energetische component, maar ook een economische en landschappelijke. Door een bredere blik, wordt de potentie nog groter. De basis dient echter wel eerst op orde te zijn, en dat is nog niet het geval. De heer Van der Vliet vult hierop aan dat het geweldig zou zijn als er in het nationaal groeifonds middelen vrijgemaakt worden voor een groot project. Dat zou een enorme boost zijn en misschien wel de stap voorwaarts die nodig is. Dan is er echter wel iemand met een groot project nodig die het in gang zet en op de juiste plek naar voren brengt.

Mevr. Van der Klis noemt in dit kader ook WarmingUp. Dat is opgezet en geïntroduceerd als iets waardoor je meteen door kunt stomen, daarbij dus anticiperend op een vervolg. Om dit vervolg ook vorm te kunnen geven, is echter wel een breed netwerk nodig.

De heer Smallenbroek gaat de komende periode samen met de heer Kraaij in gesprek met het ministerie van EZK over de toekomst van aquathermie in de mix van duurzame bronnen. **Actie dhr. Smallenbroek en netwerkbureau**

De heer Venema neemt de regie op het uitwerken van mogelijke toekomstscenario's en presenteert de volgende stuurgroep de eerste resultaten van zijn verkenning. **Actie: dhr. Venema**

5. **Communicatie (10 min)**

Sinds de start van het netwerkbureau is hard gewerkt aan de communicatie. Mevr. Akkerman licht de grote lijn van het communicatieplan en de resultaten van de afgelopen periode toe.

De heer Van der Vliet geeft aan dat het belangrijk is om gezamenlijk aquathermie in de aandacht te houden. Bijna iedere organisatie heeft wel een nieuwsbrief, waarin iets geschreven kan worden. Om een breder publiek te bereiken kan gedacht worden aan een landelijke krant als NRC of aan Binnenlands Bestuur. De heer Smallenbroek heeft goede contacten bij Binnenlands Bestuur en is bereid het netwerkbureau aan de redactie van het blad te verbinden.

De heer Venema benoemt dat we met aquathermie een heel goed en knuffelbaar alternatief hebben, maar de betrokken partijen hebben niet altijd een sprankelend imago. Hij stelt de vraag hoe we communicatie in kunnen zetten om tot een breder verhaal te komen. De heer Kraaij geeft aan dat hij daarbij de stap naar een breder publiek voor zich ziet. De usual suspects zijn inmiddels bereikt. We moeten communicatie een stap verder brengen. Mevr. Akkerman geeft aan daarbij ook afhankelijk te zijn van alle partijen en partners in het netwerk. Als zij in hun eigen communicatie meer verwijzen naar het netwerk, is de spin off groter.

6. **Rondvraag 5 min**

De heer Van der Vliet vindt het jammer dat het ministerie van EZK niet aan kon sluiten, omdat er een aantal zaken besproken is waar EZK erg belangrijk bij is.

Vergaderdata 2021:

- Woensdag 3 maart van 11.00 – 13.00 uur
- Donderdag 17 juni van 13.00 – 15.00 uur
- Dinsdag 16 november van 14.00 – 16.00 uur

Actielijst		
Nr./Datum	Actie	Actiehouder + status
17-11-2020	Actualiseren stand van zaken kennis- en onderzoeksagenda. Deze is nu niet compleet en op onderdelen niet juist. Hierbij ook de afstemming met STOWA te zoeken.	Mevr. Van der Klis en netwerkbureau
17-11-2020	In gesprek gaan met STOWA over hoe zij verder kunnen bijdragen aan kennisdeling, zodat voorkomen wordt dat dezelfde vragen op meerdere plekken opgepakt worden.	Netwerkbureau
17-11-2020	In gesprek gaan met ministerie van EZK over de toekomst van aquathermie in de mix van duurzame bronnen.	Dhr. Smallenbroek en netwerkbureau
17-11-2020	Uitwerken mogelijke toekomstscenario's en eerste resultaten presenteren in volgende stuurgroep.	Dhr. Venema
16-06-2020	Verkennen mogelijkheden potentiekaart TED.	17-11-2020: Dhr. De Groene geeft aan dat er binnen het netwerkbureau iemand is aangetrokken vanuit de drinkwatersector. Hierdoor is er een natuurlijke link met VEWIN en KWR. Er zijn grote verschillen tussen drinkwaterbedrijven op het gebied van ambities met aquathermie. KWR werkt momenteel aan een potentiekaart. Mede op basis van deze potentiekaart kunnen de drinkwaterbedrijven keuzes maken t.a.v. toekomstige inzet op aquathermie. De volgende stuurgroepbijeenkomst volgt een presentatie over (de potentie van) TED.

16-06-2020	In kaart brengen betrokkenheid drinkwaterbedrijven bij concept RES'en.	17-11-2020: Dhr. De Groene en netwerkbureau Eerst dient de potentieanalyse uitgevoerd te worden, zodat drinkwaterbedrijven weten wat hun aanbod kan zijn in de RES'en en TVW.
16-06-2020	I.s.m. NL Ingenieurs komen tot eenduidigheid in potentieanalyse en modelinstrumentarium.	Dhr. Van der Werf en netwerkbureau 17-11-2020: Er is contact gelegd met NL Ingenieurs, maar vanwege personele wisselingen heeft het vervolg enige vertraging opgelopen. Wordt weer opgepakt. Mevr. Van der Klis geeft aan dat niet alle ingenieurbureaus aangesloten zijn bij NL Ingenieurs en vraagt om deze groep niet te vergeten.
16-06-2020	Beeld schetsen over verdelingsvraagstuk en regionale warmteregisseur.	Dhr. Van der Werf 17-11-2020: Geen update beschikbaar
16-06-2020	In beeld brengen potentiële showcases aquathermie.	Netwerkbureau 17-11-2020: Op de website staat een lijst met alle bij het netwerkbureau bekende projecten. Daarin zijn nog geen showcases geïdentificeerd. Het betreffen veelal standaard nieuwbouwlocaties, terwijl we zoeken naar locaties die een breed publiek aanspreken (bijvoorbeeld Efteling).

